

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

14. marts 2022

Kommissionens meddelelse om 'Kommissionens bidrag til det europæiske forsvar, KOM (2022) 60 final, og 'Køreplan for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar, KOM (2022) 61 final

Nyt notat.

1. Resumé

Europa-Kommissionen (Kommissionen) offentliggjorde den 15. februar 2022 dens forsvarspakke bestående af dels en meddelelse om 'Kommissionens bidrag til det europæiske forsvar (KOM (2022) 60 final), dels en meddelelse om en 'Køreplan for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar' (KOM (2022) 61 final).

Forsvarspakken skal ses i lyset af det forværrede trusselsbillede i og omkring Europa, der har skabt fremdrift i EU's forsvars- og sikkerhedspolitik. Forsvarspakken indeholder initiativer inden for en række områder af væsentlig betydning for opretholdelse af EU's sikkerhed og skal bl.a. ses som Kommissionens indspil til EU's kommende Strategiske Kompas, der skal sætte retning for EU's forsvars- og sikkerhedspolitik det næste årti. Initiativerne adresserer et bredt spektrum af områder fra forsvarsindustri og kapabiliteter inden for flere domæner til hybride trusler, cyberangreb, trusler i rummet, militær mobilitet, klimaforandringer samt nye og disruptive teknologier. Formålet med forsvarspakken er således at styrke EU's evne til at imødegå de komplekse trusler, som Europa står over for, ved brug af en bred palet af redskaber i en verden, der er i konstant udvikling.

Forsvarspakken er Kommissionens egen, hvorfor medlemslandene ikke har været involveret i udarbejdelsen af forsvarspakken. Forsvarspakken er en sammenfatning af initiativer på tværs af forsvars- og sikkerhedsområdet og får ikke umiddelbart konsekvenser af økonomisk og lovgivningsmæssig karakter for Danmark. I det omfang Kommissionens meddelelser udmøntes i konkrete forslag, vil det skulle vurderes, om det vil

medføre lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien eller beskyttelsesniveauet. Regeringen er foreløbigt positivt indstillet over for de foreslåede initiativer, idet der lægges op til en styrkelse af Europas sikkerhed gennem en række vigtige initiativer inden for forsvars- og sikkerhedsområdet. Regeringen ser frem til opfølgende drøftelser om mulig implementering af de enkelte initiativer i Rådet. Regeringen tilslutter sig således meddelelsen med forbehold for, at de økonomiske konsekvenser endnu ikke er kendt, og der vil skulle ses på de enkelte initiativers eventuelle økonomiske konsekvenser ved udmøntning af initiativerne i konkrete forslag.

Sagen forelægges Folketingets Europaudvalg til orientering.

2. Baggrund

Europa-Kommissionen har den 15. februar 2022 offentliggjort dens forsvarspakke. Forsvarspakken består af dels en meddelelse om 'Kommissionens bidrag til det europæiske forsvar (KOM (2022) 60 final), dels en 'Køreplan for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar' (KOM (2022) 61 final).

Forsvarspakken skal ses i lyset af det forværrede trusselsbillede i og omkring Europa, der har skabt fremdrift i EU's forsvars- og sikkerhedspolitik. Konflikter og kriser i Europas nærområde har en naturlig indvirkning på europæisk sikkerhed. På den baggrund finder Kommissionen, at EU bør blive mere modstandsdygtig og bedre rustet til at imødegå udfordringer gennem tættere samarbejde på forsvarsområdet med henblik på at gøre EU til en stærkere sikkerhedsaktør.

Endvidere skal særligt meddelelsen 'Køreplan for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar' ses i lyset af Kommissionens opdaterede industristrategi fra 2021 (KOM (2021) 350), der blandt andet fokuserer på identificering og imødekommelse af Europas strategiske afhængigheder, heriblandt udvikling af kapaciteter. Til dette formål blev den opdaterede industristrategi suppleret af et arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene vedrørende en analyse af Europas strategiske afhængigheder (SWD (2021) 352).

Rum-, forsvars- og sikkerhedsindustriene er af strategisk betydning for Europa. Det Europæiske Råd understregede i dets konklusioner den 2. oktober 2020, at strategisk autonomi og samtidig bevarelse af en åben økonomi er et centralt mål for Unionen, og opfordrede til at udvikle EU's autonomi i rumsektoren og et mere integreret forsvarsindustrielt grundlag.

Forsvarspakken indeholder initiativer inden for en række områder af væsentlig betydning for opretholdelse af EU's sikkerhed. Initiativerne adresserer et bredt spektrum af områder fra forsvarsindustri og kapaciteter inden for flere domæner til hybride trusler, cyberangreb, trusler i rummet, militær mobilitet, klimaforandringer samt nye og disruptive teknologier.

Overordnet sigter forsvarspakken mod en mere fælleseuropæisk tilgang til forsvarsområdet, herunder inden for kapacitetsudvikling og -anskaffelse. Derudover tager forsvarspakken højde for, at trusler mod europæisk sikkerhed i stigende grad også har ikke-militær karakter med hybride trusler som f.eks. cyberangreb, desinformation og senest instrumentalisering af migration.

Kommissionen bebudede, at den ville præsentere køreplanen for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar i Kommissionens handlingsplan for synergier mellem civil-, forsvars- og rumindustrierne af 22. februar 2021. Heraf fremgik det, at Kommissionen ville udvikle teknologikøreplaner for at sætte skub i innovationen inden for kritiske teknologier til forsvar, rumfart og relaterede civile sektorer samt stimulere grænseoverskridende samarbejde inden for EU ved hjælp af alle relevante EU-instrumenter.

Forsvarspakken er Kommissionens egen, hvorfor medlemslandene ikke har været involveret i udarbejdelsen af forsvarspakken. Forsvarspakken skal bl.a. ses som et indspil til det videre arbejde med udvikling af EU's Strategiske Kompas, der skal sætte retningen for EU's forsvars- og sikkerhedspolitik det næste årti. Kompasset har særlig fokus på krigsstyring, partnerskaber, kapaciteter og modstandskraft og forventes vedtaget på det kommende EU-ministermøde blandt udenrigs- og forsvarsministre den 21. marts 2022 og endosseret af stats- og regeringscheferne på Det Europæiske Råd den 24.-25. marts 2022.

3. Formål og indhold

Formålet med Kommissionens forsvarspakke er at styrke EU's evne til at imødegå de komplekse trusler, som Europa står over for, ved brug af bred palet af redskaber i en verden, der er i konstant udvikling.

Forsvarspakken initiativer er inddelt i følgende hovedafsnit:

Kommissionens bidrag til det europæiske forsvar

- Investeringer i forsvarsforskning og -kapaciteter
- Fremme af synergier mellem civil og forsvarsrelateret forskning og innovation samt mindsket strategisk afhængighed
- Fælles indkøb af kapaciteter
- Eksportkontrol

- Rummet
- Modstandsdygtighed, herunder hybride trusler, cybersikkerhed og -forsvar, militær mobilitet og klimaforandringer

Køreplan for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar

- Kritiske teknologier og strategisk afhængighed på sikkerheds- og forsvarsområdet
- Fremme af forskning, teknologisk udvikling og innovation for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar
- Mindsket strategisk afhængighed, hvad angår kritiske teknologier og værdikæder inden for sikkerhed og forsvar
- Ekstern dimension

Kommissionens bidrag til det europæiske forsvar

Investeringer i forsvarsforskning og -kapaciteter

Den Europæiske Forsvarsfond er Kommissionens største og mest ambitiøse investeringsprogram for forsvarsforskning og kapabilitetsudvikling.

Inden udgangen af 2022 vil Kommissionen have investeret 1.9 mia. EUR i forsknings- og udviklingsaktiviteter som svar på medlemsstaternes kapabilitetskrav. Dette vil initiere grænseoverskridende udviklingssamarbejde målrettet kritiske og prioriterede teknologiområder og stimulere innovation på forsvarsområdet med særligt fokus på små og mellemstore virksomheder (SMV).

Den Europæiske Forsvarsfond vil i perioden 2021-2027 investere ca. 8 mia. EUR til forskning i, og udvikling af, store og komplekse forsvarsplatforme og systemer, disruptive teknologier og fremme af dual-use fra især SMV'er. Finansieringen af den Europæiske Forsvarsfond sker inden for EU budgettet og er vedtaget i rammerne for den flerårige finansielle ramme 2021-2027.

Kommissionen har, med udgivelse af forsvarsfondens flerårige perspektiv, mulighed for at indarbejde medlemsstaternes prioriterede kapabilitetsområder som følge af endossementet af det Strategiske Kompas.

Forsvarsfonden danner, med incitamenterne for grænseoverskridende forsknings- og udviklingsaktiviteter samt mængden af fondsmidler, grundlag for målrettet investering i den europæiske forsvarsteknologiske og industrielle base (EDTIB).

Kommissionen vil i forsvarspakken skabe yderligere incitament for medlemsstaternes fælles investeringer i udvikling af strategiske forsvarskapaciteter, herunder ved fælles anskaffelse på baggrund af de udviklede kapaciteter.

Fremme af synergier mellem civil og forsvarsrelateret forskning og innovation samt mindsket strategisk afhængighed

I sin køreplan for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar understikker Kommissionen en kurs for at fremme forskning, teknologisk udvikling og innovation og mindske EU's strategiske afhængighed, når det gælder kritiske teknologier og værdikæder inden for sikkerhed og forsvar.

Køreplanen er et bud på de næste skridt for EU og medlemsstaterne, når det kommer til:

- at udpege teknologier, der er kritiske for EU's sikkerhed og forsvar
- fra starten at fremme en EU-dækkende strategisk og koordineret tilgang til disse kritiske teknologier ved at udnytte potentialet i forsknings-, teknologiudviklings- og innovationsprogrammer
- at mindske strategiske afhængighedsforhold.

I Observatoriet for Kritiske Teknologier vil der blive indført en mekanisme til at kortlægge vurderinger af den kritiske betydning, som visse teknologier har for sikkerheds- og forsvarssektoren, på grundlag af input fra medlemsstaterne og industrien. Resultater vil få afgørende betydning med hensyn til at styrke Unionens forskning, teknologiudvikling og innovation inden for disse teknologier ved hjælp af en EU-dækkende koordineret tilgang.

Kommissionen vil også udarbejde en tilgang, der tilskynder til forskning og innovation med dobbelt anvendelse på EU-plan, og indføre en ordning for forsvarsinnovation til støtte for innovation og iværksætterier inden for kritiske teknologier i tæt samarbejde med det innovationsknudepunkt på forsvarsområdet, der skal oprettes af Det Europæiske Forsvarsagentur.

Fælles indkøb af kapaciteter

Fælles indkøb af europæisk-udviklede forsvarskapaciteter styrker interoperabiliteten mellem medlemsstaternes væbnede styrker samt støtter konkurrenceevnen hos den europæiske forsvarsteknologiske og industrielle base.

Til at understøtte fælles indkøb er der særligt to instrumenter:

- Den Europæiske Forsvarsfond, hvor medlemsstater angiver en intention om fælles anskaffelse af projekternes slutprodukt eller koordineret anvendelse af de udviklede teknologier. Intentionen er en forudsætning for fondstildeling.
- Forsvars- og sikkerhedsdirektivet (2009/81/EC) indeholder en dedikeret undtagelse for offentlige udbudsregler for kooperative og internationale forsknings- og udviklingsprojekter. Kommissionen

har udgivet særskilte retningslinjer for anvendelse af undtagelsesartiklen (13C).

Kommissionen vil i forsvarspakken skabe yderligere incitament for fælles indkøb af fællesudviklede forsvarsprodukter, bl.a. ved en genovervejelse af forsvarsfondens bonusordning (mulighed for øget finansieringsgrad) for medlemsstater, der forpligter sig (fremfor angiver en intention) om fælles indkøb eller optag af ejerskab for de udviklede kapaciteter.

Yderligere vil Kommissionen fremsætte forslag om momsfrigivelse for fællesindkøb af forsvarskapaciteter.

Eksportkontrol

Kommissionen opfordrer til at fortsætte bestræbelserne på øget harmonisering i medlemslandenes tilgange til eksportkontrol. Kommissionen har særligt fokus på, hvordan medlemslandene kan håndtere eksportkontrolprocedurer for forsvarskapabiliteter produceret i fællesskab, herunder med midler fra Den Europæiske Forsvarsfond. Hensigten er bl.a. at sikre disse produkters konkurrencedygtighed på det internationale marked. Der henvises i denne sammenhæng til de igangværende drøftelser i regi af EU-arbejdsgruppen for kontrol med konventionelle våben (COARM), som bl.a. har nedsat en uformel fokusgruppe, der skal komme med forslag til at håndtere eksportkontrolprocedurer for fællesproducerede forsvarskapabiliteter. Samtidig understreges det, at eksportkontrol er national kompetence.

Rummet

Kommissionen har til hensigt at styrke forsvarsdimensionen af rumområdet på EU-niveau gennem en række initiativer. Den overordnede ramme for dette vil være det Strategiske Kompas og i forlængelse heraf forslaget om en EU rumstrategi for sikkerhed og forsvar. Kommissionen vil derudover have fokus på hhv. EU rumbaserede tjenesters modstandsdygtighed og beskyttelsen af EU rumkapaciteter. Derfor foreslås der bl.a. en forordning, om oprettelse af EU-programmet for sikker konnektivitet for 2022-2027. Kommissionen vil undersøge mulighederne for at reducere eksisterende strategisk teknologisk afhængighed, bl.a. ved brug af EU finansieringsinstrumenter, samt udrulle en mere modstandsdygtig og bedre sikret Copernicustjeneste til statslige formål. Slutteligt vil Kommissionen i samarbejde med EU's Højtstående Repræsentant udforske mulighederne for at drage nytte af solidaritet, gensidig assistance og krisehåndteringsmekanismer i tilfælde af angreb på rumbaserede kapaciteter eller angreb der stammer fra rummet.

Modstandsdygtighed

Kommissionen bemærker, at Europas modstandsdygtighed bør styrkes. Det anerkendes, at sikkerhed og forsvar generelt hører under medlemsstaternes nationale kompetence, men det bemærkes, at visse trusler går på tværs af landegrænser, herunder bl.a. cyberområdet og klimahændelser. Derfor finder Kommissionen det vigtigt, at EU's tilgang til disse trusler også samtænkes på tværs af medlemsstaterne og på tværs af det civile og militære område.

Hybride trusler

Kommissionen præsenterer i sin meddelelse en række initiativer med henblik på at styrke EU's modstandsdygtighed over for hybride trusler. Baggrunden for initiativerne er ikke mindst det igangværende arbejde med at udvikle en hybrid værktøjskasse, der har til hensigt at styrke EU's evne til at detektere, mitigere og levere koordinerede modsvar på hybride trusler og angreb, der går på tværs af domæner. Den hybride værktøjskasse vil indgå i det Strategiske Kompas og refererer i øvrigt til strategien for EU's sikkerhedsunion fra 2020, hvori hybride trusler identificeres som et prioriteret indsatsområde for EU og dets medlemsstater. Konkret lægger Kommissionen op til, at man efter vedtagelsen af det Strategiske Kompas vil bidrage til at levere et overblik fsva. de instrumenter af hhv. intern og ekstern karakter, som EU og dets medlemsstater i dag har til sin disposition, samt igangværende og kommende initiativer som yderligere vil kunne bringes i anvendelse inden for rammerne af den hybride værktøjskasse. Kommissionen vil yderligere overveje, hvordan man kan være behjælpelig med at stille eksperter til rådighed for de forventede Hybrid Rapid Response Teams, der i givet fald vil indgå som et element i den hybride værktøjskasse, hvilket vil muliggøre, at der vil kunne udsendes nationale- og EU-eksperter dels til støtte for medlemslande og dels til støtte for partnerlande samt eventuelt også i regi af EU's missioner og operationer. Foruden ovenstående fremlægger Kommissionen sin intention om i 2023 at gennemføre en undersøgelse og vurdering af medlemsstaternes opfyldelse af en række referencekrav til modstandsdygtighed (resilience baselines).

Cybersikkerhed og -forsvar

Kommissionen præsenterer i sin meddelelse en række initiativer, der skal styrke EU's forsvar mod cybertruslen. Baggrunden for initiativerne er blandt andet målsætningerne i EU's strategi for cybersikkerhed (2020), der styrker Europas kollektive modstandsdygtighed over for cybertrusler. For at øge modstandsdygtigheden på cyberområdet er flere initiativer allerede iværksat, heriblandt forordningen om cybersikkerhed, EU's værktøjskasse til 5G-sikkerhed og Direktivet for foranstaltninger, der skal sikre et højt fælles sikkerhedsniveau for net- og informationssystemer i hele Unionen (NIS-direktivet), der er under revision med Kommissionens forslag om NIS2-direktivet. Også anbefalingen om en fælles cyberenhed

(JCU), det ventede forslag om en styrkelse af cyber- og informationsikkerheden i EU's institutioner og den kommende retsakt for modstandsdygtighed på cyberområdet, hvor Kommissionen overvejer at indarbejde en forsvarsdimension, skal understøtte EU's strategi for cybersikkerhed. Anskaffelsen af sikker kvantenetværskommunikation (Euro QCI) skal herudover styrke den kritiske kommunikationsinfrastruktur mellem medlemsstater og med tredjelande. For at styrke de igangværende initiativer og værktøjer, forbereder Kommissionen nye forslag til sikkerhedsmæssige foranstaltninger. Heriblandt skal yderligere styrkelse af de teknologiske kapabiliteter på cyberområdet styrkes med en strategisk dagsorden for Cyberkompetencecentret (CCCN), der kan være med til at afsøge mulige synergier mellem civile og militære teknologier til dual-use brug. Kommissionen arbejder ligeledes på etableringen af både nationale sikkerhedsoperationscentre (SOCs) og grænseoverskridende platforme til at dele efterretningsmæssig viden om cybertruslen (EU SOCs).

Militær mobilitet

Militær mobilitet anses af Kommissionen som et flagskib inden for EU-NATO samarbejdet. Der er afsat 1,69 mia. euro til formålet i EU's budget for 2021-2027. Ved udgangen af 2022 vil Kommissionen sammen med EU's Højtstående Repræsentant foreslå en opdatering af den fælles handlingsplan for militær mobilitet. Hensigten er at dække konstaterede behov i relation til digitalisering i transport, transportinfrastrukturens resiliens mod cyber-angreb og kunstig intelligens.

Klimaforandringer

Kommissionen understreger i sin meddelelse dels behovet for at forsvarssektoren skal tilpasse sig de ændrede operationsvilkår, som følge af klimaforandringer, og dels at forsvarsområdet skal bidrage til de generelle målsætninger under den europæiske grønne aftale. Konkret vil Kommissionen, EU's Udenrigstjeneste og Det Europæiske Forsvarsagentur forelægge en statusrapport for implementeringen af køreplanen for klimaændringer og forsvar fra 2020. Kommissionen vil ligeledes evaluere initiativer relateret til klima og forsvar i rammerne af Kommissionens eksisterende instrumenter med henblik på at styrke eventuelle synergier. Derudover nævnes en ny politikramme, hvor energiefterspørgslen skal nedbringes og energi-modstandsdygtighed styrkes, ligesom styrkelse af energirelaterede direktiver ift. det militære infrastrukturområde. Kommissionen og EU's Højtstående Repræsentant vil desuden øge samarbejdet på medarbejderniveau med NATO, FN samt relevante bilaterale partnere fsva. klima, sikkerhed og forsvar. Endelig fokuserer Kommissionen på sikring af investeringer til forsvarsindustrien, bl.a. gennem initiativer vedrørende bæredygtig finansiering. Dog bemærker Kommissionen, at operationelt virke fortsat er prioriteret i arbejdet med at gøre forsvarsområdet grønnere.

Køreplan for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar

Europas velstand, sikkerhed og levevis sikres ved at forblive på forkant med den teknologiske udvikling.

Med køreplanen for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar følges der op på en anmodning fra Det Europæiske Råd af 25.-26. februar 2021 om at forelægge en køreplan for at fremme forskning, teknologisk udvikling og innovation (FTU&I) og mindske Unionens strategiske afhængighed, når det gælder kritiske teknologier og værdikæder inden for sikkerhed og forsvar.

Køreplanen blev forelagt på det uformelle topmøde i Paris den 10.-11. marts 2022, og den vil indgå i det Strategiske Kompas. I køreplanen beskrives Unionens og medlemsstaternes kommende tiltag med henblik på i fællesskab at nå ovennævnte mål, navnlig ved at:

- udpege teknologier af kritisk betydning for Unionens sikkerhed og forsvar og fremme disse gennem Unionens FTU&I-programmer
- sikre, at forsvarshensyn tages mere i betragtning dels i Unionens civile FTU&I-programmer og dels i industri- og handelspolitikker, alt efter hvad der er relevant, samtidig med at der i FTU&I-programmerne på forsvarsområdet også tages bedre højde for teknologiers civile anvendelsesmuligheder
- fra første færd fremme en EU-dækkende strategisk og koordineret tilgang til kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar for at gøre bedst mulig brug af Unionens og medlemsstaternes FTU&I-programmer, opnå synergier mellem civile og forsvarsrelaterede kredse inden for forskning, teknologisk udvikling og innovation og afbøde den strategiske afhængighed af eksterne kilder og
- så vidt muligt koordinere med andre ligesindede partnere såsom USA og NATO på gensidigt fordelagtige vilkår.

Kritiske teknologier og strategiske afhængigheder inden for sikkerhed og forsvar

I Kommissionens handlingsplan for synergier mellem civil-, forsvars- og rumindustrierne anerkendes den voksende betydning, som disruptive teknologier og støtteteknologier fra det civile område har for Europas fremtidige sikkerhed og forsvar, og behovet for at fremme gensidig inspiration og synergier mellem civile og forsvarsrelaterede teknologier.

De særlige træk ved sikkerheds- og forsvarssektorerne

Strukturen af Unionens forsvarsindustri spænder bredt, idet den består af store multinationale selskaber og små og mellemstore aktører. Efterspørgslen kommer næsten udelukkende fra de nationale regeringer,

som også holder kontrol med alle indkøb af forsvarsrelaterede produkter og teknologier samt eksporten heraf. Uensartetheden, hvad angår nationale krav og nationale offentlige udgifter og investeringer, fragmenterer fortsat Unionens forsvarsmarked. Forsvarssektoren følger derfor ikke de konventionelle regler og forretningsmodeller. Dette gør det vanskeligt for industrien at gennemføre betydelige selvfinansierede FTU&I-projekter på forsvarsområdet.

Unionens sikkerhedsindustri står over for de samme udfordringer. Kommissionen vil forelægge en undersøgelse af Unionens sikkerhedsmarked i 2022 for at opnå yderligere indsigt i denne komplekse sektor. Kommissionen vil i første halvår af 2022 sammenfatte forslag med henblik på at fremme vedtagelsen af de kapacitetsdrevne tilgange, der skal anvendes på tværs af sikkerhedssektorer.

Kortlægning af kritiske teknologier og strategisk afhængighed på sikkerheds- og forsvarsområdet

Kommissionen fremfører, at der er behov for en større indsats for yderligere at øge forståelsen af Unionens strategiske afhængighed, og hvordan den kan udvikle sig og risikere at føre til yderligere sårbarheder. Arbejdet omfatter en anden runde af dybdegående undersøgelser af følsomme økosystemer og et overvågningssystem inden for rammerne af Observatoriet for Kritiske Teknologier ("observationscentret").

Kommissionen har påbegyndt arbejdet på dybdegående undersøgelser af forsvars- og sikkerhedsteknologiske områder, herunder cybersikkerhedsområdet, for at støtte den opdaterede industristrategi og udviklingen af observationscentret. Der er gennemført to indledende casestudier inden for de forsvarsteknologiske områder autonome systemer og halvledere. Formålet var at udpege fælles mønstre på tværs af disse forsvarsteknologiske områder, navnlig hvad angår årsagerne til afhængighed og de dermed forbundne risici samt de indledende muligheder for at afbøde dem.

En struktureret tilgang, i overensstemmelse med EU-reglerne, er nødvendig, for at Unionen kan holde sig på forkant med kritiske teknologier og tillige afdække og afbøde strategisk afhængighed på sikkerheds- og forsvarsområdet. Denne køreplan har til formål at tilvejebringe en sådan tilgang, der vil skulle integreres i det Strategiske Kompas.

Observatoriet for Kritiske Teknologier

Observationscentret skal bidrage til et mere struktureret fremsyn og strategiske overvejelser angående kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar med henblik på at udpege prioriterede områder for derigennem at fremme forskning og innovation, nedbringe den eksiste-

rende strategiske afhængighed og undgå, at afhængighedsforhold opstår på andre områder. Endvidere vil der blive taget højde for at undgå dobbeltarbejde ift. andre initiativer.

Observationscentret vil udpege, overvåge og vurdere kritiske teknologier for rumsektoren, forsvarssektoren og relaterede civile sektorer. Det vil også udpege, overvåge og analysere eksisterende og forventelige teknologikløfter samt grundlæggende årsager til strategiske afhængighedsforhold og sårbarheder. En mekanisme i form af en særlig ekspertgruppe til udveksling og drøftelse i et fortroligt miljø med medlemsstaterne vil blive oprettet i observationscentret.

Kommissionen vil inden udgangen af 2022 og derefter hvert andet år på grundlag af data fra observationscentret forelægge medlemsstaterne en klassificeret rapport om kritiske teknologier og risici i forbindelse med strategiske afhængighedsforhold, der påvirker sikkerheden, rummet og forsvaret. Kommissionen vil på grundlag af disse rapporter udarbejde teknologikøreplaner, som vil omfatte afbødende foranstaltninger med henblik på dels at fremme FTU&I og dels mindske den strategiske afhængighed inden for sikkerhed og forsvar.

Når observationscentrets aktiviteter er veletablerede, kan dets opgaver udvides til at omfatte andre sektorer som anført i den opdaterede industristrategi.

Fremme af forskning, teknologisk udvikling og innovation for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar

Teknologikøreplanerne, som Kommissionen vil udarbejde på grundlag af observationscentrets vurderinger, vil underbygge aktiviteter fra FTU&I-programmering inden for kritiske teknologier til udvikling af større flagskibsinitiativer, der vil bidrage til at styrke Unionens konkurrenceevne og modstandsdygtighed i sikkerheds- og forsvarssektorerne. Anvendelsen af de disponible finansielle ressourcer må effektiviseres gennem en bedre koordinering af Unionens og de nationale eksisterende FTU&I-programmer og -instrumenter.

Overvindelse af skellet mellem Unionens civile og forsvarsrelaterede FTU&I

Kommissionen forpligtede sig til senest i 2022 at styrke den interne koordinering mellem EU-programmer og -instrumenter, for at frigøre de enorme fordele for økonomisk vækst, det indre marked og de europæiske borgeres sikkerhed, der opstår i kraft af synergier mellem civil og forsvarsrelateret FTU&I. Gennemførelsen af dette mål kan videreføres i 2023.

Kommissionen vil i 2023 lette udvekslingen mellem den civile sektor og forsvarssektoren ved at forberede en tilgang på EU-plan, som skal gennemføres fuldt ud på mellemlang til lang sigt på tværs af EU-programmer og -instrumenter, med henblik på at fremme FTU&I med dobbelt anvendelse. Denne indsats vil også indgå i midtvejsevalueringen af relevante sektorprogrammer, f.eks. fondene, som er omfattet af forordningen om fælles bestemmelser, herunder midler til beredskab på sundhedsområdet.

Sammenkædning af EU-programmer og -instrumenter med nationale programmer og instrumenter til støtte for FTU&I målrettet kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar

EU-programmer og -instrumenter yder en betydelig finansiering til FTU&I-aktiviteter. En EU-dækkende koordinering er påkrævet for at opnå teknologisk suverænitet på visse kritiske teknologiområder, da medlemsstaterne finansierer størstedelen af sådanne aktiviteter.

Medlemsstaterne opfordres til i det Strategiske Kompas at påtage sig fra første færd sammen med Kommissionen at udvikle en EU-dækkende strategisk koordineret tilgang til kritiske teknologier, der er relevante for sikkerhed og forsvar. Kommissionen vil tage hensyn til andre koordineringsstrukturer såsom det nye EU-Innovationscenter for Indre Sikkerhed, der ledes af Den Stående Komité for det Operationelle Samarbejde om den Indre Sikkerhed (COSI), og det nye EU-Innovationscenter for Forsvar, som Det Europæiske Forsvarsagentur skal oprette.

De klassificerede rapporter om kritiske teknologier og de teknologikøreplaner, som Kommissionen har forberedt, danner et udgangspunkt for drøftelser mellem medlemsstaternes myndigheder og Kommissionen. Målet vil være ud fra teknologikøreplanerne at udpege de områder, hvor indsatsen haster mest, og mobilisere Unionens og medlemsstaternes programmer, instrumenter og politikker for at håndtere dem på en koordineret måde i overensstemmelse med EU-statsstøttereglerne.

Prioriteterne ajourføres regelmæssigt for at sikre, at de fortsat er relevante, og at der skabes værdi for pengene. Kommissionen vil samarbejde med medlemsstaterne om at finde frem til den bedste mekanisme til at lette dette koordineringsarbejde (f.eks. observationscentrets ekspertgruppe).

Støtte til innovation og iværksætteri på sikkerheds- og forsvarsområdet — oprettelse af en EU-ordning for forsvarsinnovation

Kommissionen har støttet innovative nystartede virksomheder og SMV'er, som beskæftiger sig med sikkerhed, inden for rammerne af

Horisont 2020. Horisont Europa vil fortsætte denne støtte, men nystartede virksomheder og SMV'er på sikkerhedsområdet vil stadig have behov for yderligere målrettet støtte for at lette deres adgang til markedet. Ved at udforske nye instrumenter med henblik på at støtte innovation med dobbelt anvendelse kan deres produktionskapacitet, konkurrenceevne og bæredygtighed styrkes.

Kommissionen har iværksat lignende aktiviteter inden for rammerne af Den Europæiske Forsvarsfond for at udvikle en værktøjskasse for forsvarssektoren og innovation med dobbelt anvendelse. Der arbejdes i øjeblikket på følgende værktøjer, der dækker forsvarssektoren, nye teknologier og dobbelt anvendelse: Forsvarsinnovation gennem forsvarsfonden, en blandingsfacilitet for forsvarsinvesteringer under InvestEU og CASSINI-initiativ målrettet forsvarsområdet, som alle vil kunne understøtte start-ups og SMV'er inden for forsvarsområdet.

Kommissionen vil i 2022 oprette et innovationsvæksthus, der skal støtte udviklingen af nye teknologier og forme innovation med dobbelt anvendelse i tråd med handlingsplanen for synergier, som kan spille en vigtig rolle med hensyn til at bygge bro over kløften mellem civile og forsvarsrelaterede FTU&I-programmer. Efter en systematisk analyse af resultaterne af den teknologiske udviklings tidlige fase vil væksthuset fremhæve projekter og/eller teknologier, der potentielt kan anvendes i sikkerheds-, rum- eller forsvarssektoren, over for relevante tjenester i Kommissionen og medlemsstaterne med henblik på potentiel udbredelse. Kommissionen vil vurdere, hvordan adgangen til yderligere finansieringsmuligheder, f.eks. EIC's overgangsfinansieringsordning eller Den Europæiske Forsvarsfond, kan lettes for disse fremhævede projekter, hvis det er relevant.

Kommissionen vil identificere, hvordan værktøjskassen kan knyttes til instrumenter, der understøtter innovation inden for sikkerhedsdomænet (f.eks. Horisont Europa) eller cybersikkerhed.

Kommissionens og Den Europæiske Forsvarsfonds komplementære stærke sider bør samles under en "EU-ordning for forsvarsinnovation". I ordningen vil Kommissionen, på grundlag af sine erfaringer med gennemførelsen af EU-budgettet med henblik på at støtte FTU&I til forsvarsformål, civile formål og dobbelte anvendelsesformål, spille en central rolle med hensyn til at stimulere innovation inden for rammerne af EDTIB. Den Europæiske Forsvarsfond vil yderligere sammenknytte og understøtte medlemsstaternes indsats via sit forsvarsinnovationscenter i kraft af sin forsvarsekspertise, herunder med hensyn til at sammenføre nye og disruptive teknologier og militære kapacitetsbehov. Kom-

missionen og Den Europæiske Forsvarsfond vil i et tæt og synergipræget samarbejde fremskynde sikkerheds- og forsvarsinnovation for Unionen og dens medlemsstater.

Kommende tiltag:

- Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til i det Strategiske Kompas at påtage sig fra første færd at udvikle en EU-dækkende strategisk koordineret tilgang til kritiske teknologier, der er relevante for sikkerhed og forsvar.
- I 2023 vil Kommissionen gennemgå eksisterende EU-instrumenter og foreslå yderligere måder, hvorpå der på EU-niveau kan bakkes op om FTU&I med dobbelt anvendelse.
- Kommissionen vil støtte innovation og iværksætterier for kritiske teknologier inden for sikkerhed og forsvar baseret på følgende værktøjer: a) Den Europæiske Forsvarsfonds særlige aktioner, b) en ny blandingsfacilitet for forsvarsinvesteringer inden for rammerne af InvestEU, c) et nyt CASSINI-initiativ målrettet forsvarsområdet, d) et nyt innovationsvæksthus for nye teknologier og innovation med dobbelt anvendelse i 2022 og e) øget støtte til innovationsnetværk.
- Kommissionen vil sammen med Den Europæiske Forsvarsfond og dens forsvarsinnovationscenter oprette en EU-ordning for forsvarsinnovation for at øge tempoet i sikkerheds- og forsvarsinnovation inden for Unionen og dens medlemsstater.

Mindsket strategisk afhængighed, hvad angår kritiske teknologier og værdikæder inden for sikkerhed og forsvar

Kommissionen vil på baggrund af observationscentret, og i forlængelse af den opdaterede industristrategi fra 2021, systematisk vurdere sikkerheds- og forsvarsdimensionerne ved implementering og revision af eksisterende industripolitiske- og handelsinstrumenter samt ved planlægning af nye.

I køreplanen oplister Kommissionen eksisterende instrumenter og indsatsområder, der kan bidrage til at reducere strategiske afhængigheder i kritiske teknologier og værdikæder inden for sikkerheds- og forsvarsområdet: Fokus på forsvarsområdet i udvalgte industrialiancer og eventuelt i Important Projects of Common European Interest (IPCEI), mere strategisk tilgang i EU-finansieringsprogrammer, anvendelse af eksisterende og udvikling af nye standarder på hybrid/forsvarsområdet, screening af udenlandske investeringer, tiltag til forbedring af kritisk infrastruktur, handlingsplan for opbygning af en cirkulær økonomi, en dataforordning der skal give virksomheder og borgere bedre kontrol over deres data, samt en bred handelspolitisk indsats.

I forhold til det videre arbejde fremhæves følgende tre indsatser:

- Kommissionen undersøger muligheden for et fokus på forsvarsområdet i initiativer såsom industrialiancen for cloud- og edge samt industrialiancen for halvledere.
- Kommissionen vil sammen med medlemslandene identificere og i 2023 rapportere om behovet for at risikovurdere forsyningskæder af kritisk infrastruktur, især på det digitale område, for bedre at beskytte EU's sikkerheds- og forsvarsinteresser.
- Kommissionen opfordrer alle medlemslande, der endnu ikke har en national mekanisme til screening af direkte udenlandske investeringer, til at oprette en sådan.

Ekstern dimension

Kommissionen og EU's Højtstående repræsentant vil, sammen med NATO og i rammen af de fælles erklæringer om EU-NATO samarbejdet, undersøge, hvordan man kan fremme samarbejdet om konkrete initiativer i henholdsvis EU og NATO.

5. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

6. Nærhedsprincippet

Der redegøres ikke for nærhedsprincippet, idet der alene er tale om meddelelser fra Kommissionen.

7. Gældende dansk ret

Der redegøres ikke for gældende dansk ret, idet der alene er tale om meddelelser fra Kommissionen.

8. Konsekvenser

Meddelelserne forventes ikke i sig selv at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien eller beskyttelsesniveauet. I det omfang Kommissionens meddelelser udmøntes i konkrete forslag, vil det skulle vurderes, om de enkelte forslag vil medføre lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien eller beskyttelsesniveauet.

Det bemærkes, at Danmark som følge af forsvarsforbeholdet ikke deltager i udarbejdelsen, vedtagelsen og gennemførelsen af Unionens afgørelser og aktioner, som har indvirkning på forsvarsområdet. Danmark vil derfor ikke have mulighed for at deltage i udmøntningen af de initiativer i forsvarspakken, som vil være omfattet af forsvarsforbeholdet.

Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

9. Høring

Specialudvalget for civilbeskyttelsesområdet samt øvrige relevante ministerier har været hørt ved udarbejdelsen af grund- og nærhedsnotatet.

10. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er ikke kendskab til andre landes holdninger til meddelelserne.

11. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen hilser Kommissionens forsvarspakke velkommen. Regeringen er foreløbigt positivt indstillet over for de foreslåede initiativer, idet der lægges op til en styrkelse af Europas sikkerhed gennem en række vigtige initiativer inden for forsvars- og sikkerhedsområdet. Regeringen ser frem til opfølgende drøftelser om mulig implementering af de enkelte initiativer i Rådet.

Regeringen stiller sig særdeles positivt over for, at Kommissionen med nævnte meddelelse engagerer sig i spørgsmålet om en styrkelse af Unionens og medlemsstaternes evne til imødegåelse af hybride trusler. Med etableringen af en hybrid værktøjskasse vil Kommissionens betydelige pulje af instrumenter kunne bringes i spil på strategisk og koordineret vis i forbindelse med hybride angreb. Derudover er regeringen enig med Kommissionen i, at cybertruslen er kompleks og alvorlig, og at EU's cybersikkerhed og cyberforsvar skal styrkes. Regeringen ser frem til det videre arbejde med bl.a. NIS2-direktivet samt forhandlingerne af den kommende retsakt for modstandsdygtighed på cyberområdet. Regeringen finder det her vigtigt, at ny og eksisterende lovgivning samordnes, så der ikke skabes unødige administrative og økonomiske byrder for virksomheder og offentlige myndigheder. Derudover imødeser regeringen Kommissionens øgede grønne fokus på forsvarsområdet som følge af klimaforandringer.

Regeringen støtter initiativer, der kan være med til at løse grænseoverskridende udfordringer på EU's forsvarsmarked. I arbejdet med teknologiudvikling og innovation i forsvarssektoren, finder regeringen, at et overordnet fokus på konkurrenceevne samt adgang for strategiske samarbejdspartnere er vigtigt.

Regeringen støtter derudover ambitionen om, at EU skal have stærke teknologiske kapaciteter og kompetencer samt stræbe efter lederskab inden for visse kritiske teknologier. Her er det centralt, at identificeringen af kritiske afhængigheder er evidensbaseret og sker på baggrund

af grundig analyse. I arbejdet med teknologiudvikling og innovation i forsvarssektoren, finder regeringen, at et overordnet fokus på konkurrenceevne samt adgang for strategiske samarbejdspartnere er vigtigt. Regeringen finder det formålstjenesteligt at forstå 'flagskibsprojekter' som 'flagskibstemaer' frem for udviklingsprojekter drevet af store enkeltvirksomheder eller medlemsstater.

Regeringen ser positivt på Kommissionens etablering af et nyt Observatoriet for Kritiske Teknologier samt teknologikøreplaner, der kan sikre en regelmæssig overvågning samt analyse. Regeringen finder det i den forbindelse vigtigt, at identificeringen af kritiske teknologier sker på baggrund af nærmere analyse og en transparent proces baseret på klare kriterier. Regeringen hilser desuden velkomment, at Kommissionen undersøger muligheden for et fokus på forsvarsområdet i regi af industrialliancen for halvledere og industrialliancen for data, edge og cloud.

Regeringen er endvidere enig med Kommissionen i, at Europa skal tage et større sikkerhedspolitisk ansvar. En dagsorden, som Danmark aktivt støtter inden for rammerne af det danske forsvarsforbehold. Regeringen støtter desuden et udvidet samarbejde mellem EU og NATO, der kan udnytte de forskellige styrker i de to organisationer.

Regeringen tilslutter sig meddelelsen med forbehold for, at de økonomiske konsekvenser endnu ikke er kendt, og at der vil skulle ses på de enkelte initiativers eventuelle økonomiske konsekvenser ved udmøntning af initiativerne i konkrete forslag.

12. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.